

Mevlid-Nebi Hakkında...

Mevlidi'n-Nebi tamlaması doğum, doğum yeri ve zamanı anlamlarına gelen mevlid kelimesi ile haber getiren anlamına gelen nebi kelimesinin oluşturduğu bir tamlama olup, Hz Peygamber'in (sas) doğumu ile doğum yıldönümünde yapılan etkinliklere ve bu etkinliklerde okunan eserlere ad olmuştur.¹ Hz Peygamber'in (sas) doğum yıldönümünde yapılan etkinlikler sebebiyle bu geceye Mevlid Kandili denmiştir.

Hz Peygamber'in (sas) doğumu, Fil Olayı'nın meydana geldiği yılın Rabiul-evvel ayının on ikinci Pazartesi günü,² sabaha karşı meydana gelmiştir. O vakit âlem başka bir âlem olmuş, cihan nur ile dolmuştu. Kâinatın öteden beri özlemini duyduğu fahr-i kâinat efendimiz Hz Muhammed Mustafa (sas) dünyaya gelmişti. Hz Peygamber'in (sas) doğumu Miladi 20 Nisan 571 yılına rastlamaktadır.

Bu kutlu hadisenin gerçekleştiği yıl şair Veli Topaloğlu tarafından şöyle ifade edilmiştir:

On ikinci gece, Rabiul-evvelde,
Yıl; beş yüz yetmiş bir, zaman fetretti,
Vilâdetin kâinatı titretti,
Çün Habib-i Kibriya'sın efendim.

Ebu Umame (ra), naklettiği hadis-i şerifte Allah Rasulü'ne: " 'Ey Allah'ın Nebisi! Senin durumunun başlangıcı nedir?' diye sordum. Rasulullah (sas) bana,

- " دَعَوَةُ أَبِي إِبْرَاهِيمَ وَبُشْرِي عَيْسَى، وَرَأَتْ أُمِّي أَنَّهُ يَخْرُجُ مِنْهَا نُورٌ أَضَاءَتْ مِنْهُ قُصُورُ الشَّامِ "

'Ben atam İbrahim'in (as) duası, İsa'nın (as) müjdesiyim. Annem kendinden çıkarak bir nurun Şam saraylarını aydınlattığını gördü,' buyurdu."³

Hz Peygamber'in (sas) hadis-i şerifte ifade buyurduğu ve Hz İbrahim'in (as) kendisi hakkında yaptığı Kur'an'da geçen duası şöyledir:

1 (TDV. İ. Ans. Mevlid Md. 29/475)

2 Bkz. (Müslim, Savm, 197(1162); Ebu Davud, Savm, 53(2426); Ahmed b. Hanbel, Müsned, 37/244(22541), 244(22550),)

- وَسُئِلَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ؟ قَالَ: «ذَلِكَ يَوْمٌ وُلِدْتُ فِيهِ، وَيَوْمٌ بُعِثْتُ - أَوْ أَنْزِلَ عَلَيَّ فِيهِ -»

"(Hz Peygamber'e (sas)) pazartesi günü orucu soruldu. Allah Rasulü (sas): 'Bu gün benim doğduğum ve peygamber olarak gönderildiğim yahut bana ilk olarak vahyin indirildiği gündür,' buyurdu."

3 (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 36/596 (22261)) Hadis'in son kısmı, Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde geçen diğer rivayetlerde şöyledir:

- إِنَّ أُمَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَتْ جِينَ وَصَعْنَهُ نُورًا أَضَاءَتْ مِنْهُ قُصُورُ الشَّامِ.

"Kuşkusuz Rasulullah'ın (sas) annesi onu dünyaya getirdiğinde ondan (çıkan) bir nurun Şam saraylarını aydınlattığını gördü." (28/379(17150))

- وَرُؤْيَا أُمِّي الَّتِي رَأَتْ أَنَّهُ خَرَجَ مِنْهَا نُورٌ أَضَاءَتْ لَهُ قُصُورُ الشَّامِ.

"Annemin kendinden çıkarak bir nurun Şam saraylarını aydınlattığı rüyasıym." (28/395(17163))

- إِنِّي رَأَيْتُ خَرَجَ مِنِّي نُورًا، أَضَاءَتْ مِنْهُ قُصُورُ الشَّامِ.

"Kuşkusuz ben benden çıkan bir nur gördüm. O nur ondandı (Muhammed'dendi ve) Şam saraylarını aydınlattı." (29/194(17648)) Ayrıca bkz. (Darimi, Delailü'n-Nübüvvet, 3(13))

* رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.

“Ey Rabbimiz! Onlara, içlerinden senin ayetlerini kendilerine okuyacak, onlara kitap ve hikmeti öğretecek, onları temizleyecek bir peygamber gönder. Çünkü üstün gelen, her şeyi yerli yerince yapan ancak sensin.”⁴

Yine hadiste geçen Hz İsa'nın (as) Allah Rasulü (sas) ile ilgili Kur'an'da geçen müjdesi ise şöyle haber verilmiştir:

* وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي
مِن بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ.

“Hatırla ki, Meryem oğlu İsa: ‘Ey İsrail oğulları! Ben size Allah'ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim,’ demişti.”⁵

Hız Peygamber'in (sas) doğum yıldönümü resmi olarak ilk defa Mısırdaki kurulan Şii Fatımiler tarafından Muiz-Lidinillah döneminde (972-75) kutlanmaya başlanmıştır.⁶

Osmanlı döneminde Mevlid kandili kutlamaları, 996 (1588) yılında III. Murad'ın hükümdarlığı zamanında resmi olarak kutlanmaya başlanmakla birlikte, kutlamaların önceki dönemlerde de yapıldığı bilinmektedir.⁷

Günümüzde ise mevlid geleneği, Suudi Arabistan dışında Kuzey Afrika'dan Endonezya'ya kadar İslam ülkelerinde bazılarında resmi, bazılarında gayri resmi olarak yaygın biçimde coşkulu bir şekilde kutlanmaktadır.⁸

Hız Peygamber'in (sas) doğumu, ülkemizde geçmişten itibaren Hicri takvime göre Rabiul-evvel ayının 12. gecesini Mevlid kandili olarak kutlanmaya gelmiştir. 1989 - 2018 yılları arasında; Hicri takvime göre Rabiul-evvel ayının 12. akşamı Mevlid kandili ve Miladi takvime göre 20 Nisan'ın içinde bulunduğu hafta ise, Kutlu Doğum Haftası olarak çeşitli etkinliklerle kutlanmıştır. 2018 yılında bu uygulamaya son verilmiş ve eskiden olduğu gibi Hicri takvime göre Rabiul-evvel ayının 12. gününün içinde bulunduğu hafta Mevlid-i Nebi Haftası olarak değişik etkinliklerle kutlanmaya başlamıştır.

Ayrıca Mevlid programları; mübarek gün ve geceler başta olmak üzere, doğum, ölüm, sünnet, evlenme ve Hac ibadetini yerine getirme gibi olaylara bağlı olarak sevinç ve üzüntülerin beraberce paylaşıldığı toplantılarda okunması toplumumuzda yaygın bir adet haline gelmiştir.⁹

Halkımız arasında kutlanan Mevlid programlarına Kur'an tilavetiyle başlanır. Daha sonra Süleyman Çelebi (M.1351/1422) tarafından yazılan ve Kurtuluş Vesilesi anlamına gelen Vesiletü'n-Necat adını verdiği manzum eserin sırasıyla Tevhid, Viladet

4 (Bakara 2/129)

5 (Saf 61/6)

6 (TDV. İ. Ans. Mevlid Md. 29/475)

7 (TDV. İ. Ans. Mevlid Md. 29/477, 479)

8 (TDV. İ. Ans. Mevlid Md. 29/477)

9 (TDV. İ. Ans. Mevlid Md. 29/484 ; Mevlid-i Şerif (Vesiletü'n-Necat), Hazırlayanlar: Mehmet Akkuş-Uğur Derman, DİB. Yay. Ankara 2009. s. 6)

ve diğ er bazı bölümleri¹⁰ ile beraber ilahiler, kasideler okunur. Program Kur'an tilaveti ve dua ile de sona erer. Bölümler arasında tekbir ve salat-ı selam okunması, viladet bölümünde;

*Âmine ider çü vakt oldu tamam
Kim vücuda geldi ol hayru'l-enam,*

beyti okununca herkesin ayağa kalkması,

*Doğdu ol saatte ol sultan-ı din
Nura gark oldu semavat ü zemin*

beytinden sonra ayakta; *tekbir, salat ü selam* ve *dua* okunması Hz Peygamber'e (sas) karşı gönüllerde hissedilen sevgi ve hürmetin bir göstergesidir.

Mevlid programlarının içeriğine baktığımız zaman Kur'an tilaveti ile başlanıp yine Kur'an tilaveti ve dua ile sona ermesi oldukça anlamlıdır. Okunan bölümler (*bahirler*) baştan sona Hz Peygamber'i (sas) ve ona olan sevgi ve muhabbeti konu edinmektedir. Aralarda okunan kaside, tekbir, salat ve selamlarda Hz Peygamber'e (sas) ve onun getirdiği değerleri hatırlatması yönü ile ayrı bir önem arz emektedir.

Ayrıca bu vesile ile zengin fakir ayırımı gözetilmeksizin akrabalar, ahibaplar ve diğ er insanlar bir araya gelmekte, yemek ve çeşitli ikramlar verilmektedir. Bununla birlikte küs olanlar barıştırılmakta çeşitli etkinliklerin yanı sıra hoş sohbetler yapılarak insanların birbirini tanınması, kaynaşması, birbirleri hakkında müspet duygu ve düşüncelerin oluşması sağlanmaktadır. Bu programlar vesilesiyle gönüller arasında sevgi köprüleri kurulmakta ve sosyal hayatı olumlu yönden etkileyen birçok faydalı iş e zemin hazırlanmaktadır.

Yüzyıllarca yaş atılan bu âdetin ferdi ve toplumsal yönü göz ardı edilerek bidatle yaftalanması doğru bir yaklaşım olmasa gerektir. Kaldı ki *Makdisi* (Ö.665/1267), *İbn Hacer* (Ö.852/1449), *Suyuti* (Ö.911/1505) gibi âlimler, Hz Peygamber'in (sas) doğ um günü münasebetiyle programlar düzenleme, davetlilere ikramda bulunma, muhtaçlara yardım etme gibi yeni nesillerde inanç ve milli ş uurun güç lenmesi için mevlid geleneğini yaş atmanın dini açıdan bir sakıncasının olmayacağı kanaatine varmış lardır.¹¹

Ayrıca Mevlid geleneğ inin, I. Dünya savaş ından zamanımıza kadar geçen sürede birçok baskı ve zulümlere maruz kalan Boş nak müslümanların kimliklerini korumada büyük bir etkisinin olduğu bir gerçektir.

Süleyman Çelebi'nin eseri, bu konuda yazılan diğ er eserlere nazaran, milletimiz tarafından daha çok beğ enilmiş olması ve asırlarca da sevilerek okutula gelmesinin elbette bir sebebi olmalıdır?

Kaynaklarımızda Süleyman Çelebi'nin Mevlid-i ş erif'i yazmasına sebep olarak, şöyle bir olay anlatılmaktadır. Bursa Ulu Camii'de sohbet eden bir vaiz, Bakara 2/136.

10 Mevlid-i ş erif, on bir bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; *Tevhid, Hilkatı nuru'n-nebi, İntikali nuru'n-nebi, Nat-ı ş erif, Viladeti'n-nebi, Bazı mucizati'n-nebi Bi'seti'n-nebi, Miraci'n-nebi, Zuhuru refref, Tazarru ve münacat* ile *Dua ve iltica* bölümlerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla her bölüm Hz Peygambere (sas) duyulan sevgi ve muhabbetin bir ürünüdür.

11 (TDV. İ. Ans. Mevlid Md. 29/478)

ayetini¹² delil göstererek Hz Muhammed (sas) ile Hz İsa (as) arasında bir fark görmediğini söylemiştir. Cemaat içerisinde bulunan bir kimse, aynı surenin 253. ayetini¹³ okuyarak itiraz etmiş, “Peygamberler arasında rasullük ve nebilik yani peygamberlik bakımından bir fark yoktur, fazilet ve mertebe bakımından değil,” diyerek kendi görüşünü savunmuştur. Bu durum cemaat arasında infiale yol açmıştır. Olaya şahit olan Süleyman Çelebi hazretleri Sevgili Peygamber’in (sas) fazilet yönüyle mertebesinin iyice anlaşılması ve yanlış bazı fikirlerin önlenmesi amacıyla eserini kaleme almıştır.¹⁴

Yeri gelmişken burada şunu da ifade etmekte fayda vardır. Tarihi süreçte İslam’a ve onun ortaya koyduğu değerlere yönelik saldırılar farklı boyutlarda devam edegelmiştir. Zamanımızda sünnet ve hadis konusunda yapılan birtakım menfi söylemlerin de bu saldırıların devamı olduğu bir gerçektir. Halkımızın bir anlamda Mevlid geleneğine sahip çıkarak onu yüzyıllarca yaşatması bu tip iyi niyetli olmayan yaklaşımlara gösterdiği tepkinin bir ifadesidir.

*** الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ. الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ. وَسَّلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.**

Mevlüt ŞAHİNER
Isparta İl Müftü Yardımcısı

12 (Bakara 2/136)

*** لَا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ.**

“onlardan hiçbiri arasında fark gözetmeksizin inanırız.”

13 (Bakara 2/253)

*** تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ.**

“Peygamberlerin bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık.”

14 (Mevlid-i Şerif (Vesiletü'n-Necat), s, 16)